

Holandski novinar i producent Teun van de Keuken istraživao je kompostabilnu plastiku za potrebe holandskog TV programa „De Monitor“. On je otkrio istinu koja se krije u vezi s kompostabilnom bioplastikom u Holandiji. Dokumentarni film u trajanju od 25,5 minuta prikazan je na holandskoj javnoj radio-televiziji KRO-NCRV 10. 2. 2020. Istraživanje je pokazalo da kompostabilnu bioplastiku, iako je sertifikovana, neće da primi nijedna od 20 industrijskih kompostana u Holandiji jer nema nikakvu vrednost za kompost, te se ova ambalaža spaljuje

Kompostabilna bajka

DOKUMENTARNI FILM KOJI JE UNIŠTILO KOMPOSTABILNU PLASTIKU U HOLANDIJI

Dokumentarni film pod nazivom „**Da li je kompostabilna plastika rešenje za naš problem plastike?**“, autora Teuna van de Keukena, prikazan je na holandskoj javnoj radio-televiziji KRO-NCRV 10. 2. 2020.

Tekst o ovom filmu nazvan „**The Composting Fairy Tale**“ („Kompostabilna bajka“) objavio je Axel Barrett na portalu „**Bioplastics News**“ 17. februara 2020, a prevod dijaloga iz filma s holandskog na engleski jezik objavljen je na istom portalu pod nazivom „**Documentary That Killed Compostable Plastics in the Netherlands**“ 3. marta 2020.

Kontekst

Teun započinje istraživanje o kompostabilnoj bioplastici na morskoj obali gde posetioci jedu pomfrit iz

kompostabilnih posuda. U blizini je restoran koji prodaje pomfrit. Autor odlazi u restoran u kome vlasnik Brendon koristi kompostabilnu ambalažu i postavlja dva pitanja: „1) Da li će kompostabilna ambalaža nestati nakon nekoliko nedelja ako se odbaci u životnu sredinu? i 2) Da li je kompostabilna plastika bolja od obične?“

Scena 1 – Razgovor s vlasnikom restorana

Vlasnik – Kompostabilno pakovanje koje ja koristim izrađeno je od pulpe šećerne trske sa unutrašnjom prevlakom, kako bi bilo vodo otporno.

Teun – Na pakovanju se pominje da je 100% kompostabilno.

Vlasnik – Da, ali ja to plaćam.

Teun – Koliko to košta u odnosu

na obično pakovanje?
Vlasnik – Siguran sam da je između 3 i 5 puta skuplje.
Teun – Da li je to ulaganje u životnu sredinu? Da li mislite da se pakovanje kompostira?
Vlasnik – Da, na njemu piše da je 100% kompostabilno.
Teun – Poneću ih i sprovešću istraživanje.

na obično pakovanje?

Vlasnik – Siguran sam da je između 3 i 5 puta skuplje.

Teun – Da li je to ulaganje u životnu sredinu? Da li mislite da se pakovanje kompostira?

Vlasnik – Da, na njemu piše da je 100% kompostabilno.

Teun – Poneću ih i sprovešću istraživanje.

Teun upućuje otvoreni poziv javnosti da mu dostave što više kompostabilnih proizvoda (čaše, podmetače za meso, vrećice, slamčice, kišne mantile itd.). Svi ovi proizvodi izrađeni su od šećerne trske, kukuruza, žitarica ili paradajza.

Teun na televiziji gleda reklamu trgovine **Coop** koja reklamira pakovanje mesa u bioambalaži. U reklami glumac baca ambalažu za meso u istu kantu s biootpadom.

Teun poziva firmu koja proizvodi „biološki razgradive“ kišne mantile. Na pitanje: „Šta znači biološki razgradivi?“, dobija odgovor: „To je bolje za životnu sredinu... nakon nekog vremena nestaje”.

Scena 2 – Razgovor sa ekspertom za cirkularne resurse

Teun odlazi kod Jelmera Vielstra, eksperta za cirkularne sirovine, da mu pokaže predmete od kompostabilne plastike koje je sakupio. Jedan od predmeta je čaša od PLA s malom oznakom unutra.

Jelmer – Ova čaša od PLA nikad se neće sama biorazgraditi!

Teun – Šta je PLA?

Jelmer – To je samo plastika.

Teun – Na papiru piše da ima 0% plastike.

Jelmer – To je laž!

Jedan od predmeta je čaša za kafu.

Teun – Mi ovakve čaše za kafu koristimo u našoj TV stanici. Na njima piše da su 100% kompostabilne.

Jelmer – Ove čaše nisu izrađene samo od papira, potrebna im je prevlaka kako bi bile vodootporne, a prevlaka je verovatno od PLA. PLA ne nestaje pod prirodnim uslovima.

Teun – Na kutijama za hamburgere piše da su 100% kompostabilne.

Jelmer – To znači „pod industrijskim uslovima” i u firmi za preradu otpada.

Teun – Nijedan od ovih predmeta nije razgradiv u životnoj sredini?

Jelmer – Ne!

Teun – Ali piše da su 100% kompostabilne.

Jelmer – U praksi, to znači da će se razgraditi pod industrijskim uslovima. Formirano je mišljenje da plastika nije dobra, ali da se kompostabilna plastika razgrađuje u životnoj sredini i da će problem plastike nestati.

Teun – Dakle, ova ambalaža mora se kompostirati u industrijskom postrojenju. Zato ću stupiti u kontakt s ljudima iz postrojenja za kompostiranje.

Scena 3 – Razgovor sa pi-arom firme za upravljanje otpadom

Teun poziva firmu za upravljanje otpadom Meerlanden koja sakuplja i otpad iz Brendonovog restorana, i razgovara s Maartenom Lemmersom, pi-arom firme.

Teun – Vi sakupljate i otpad iz Brendonovog restorana. Mora da ste zadovoljni s njim jer možete da ga pretvorite u kompost?

Maarten – Ništa od ove ambalaže ne ulazi u naše instalacije.

Teun – Znači, ova ambalaža ne završava u vašim instalacijama za kompostiranje?

Maarten – Ne, mi je uklanjamo.

Teun – Piše na njoj da je 100% kompostabilna, ali je vi ne kompostirate?

Maarten – Tačno tako!

Teun – Pa šta onda radite sa njom?

Maarten – Ona ide s drugim zaostalim otpadom u proizvodnju energije... na spaljivanje.

Teun – Ide na spaljivanje? Mislim da je to šokantna izjava!

Maarten – Ne može da izgleda bolje nego što jeste.

Teun – Kakvo će to biti razočaranje za Brendona. Skupa ambalaža, ali nema komposta. Zašto se ova ambalaža spaljuje umesto da se odnosi u industrijsko postrojenje za kompostiranje?

Scena 4 – U industrijskom postrojenju za kompostiranje Attero

U Holandiji postoji 20 industrijskih postrojenja za kompostiranje koja

prerađuju biološki otpad (povrće, voće i baštenski otpad) u kompost. Teun posećuje najveću kompostanu Attero i raspituje se kod Roberta Corijna da li žele da prihvate Brendonovu ambalažu?

Teun – Pogledajte, doneo sam neku kompostabilnu ambalažu.

Robert – Doneli ste sa sobom mnogo stvari.

Teun – One se mogu sortirati s biološkim otpadom?

Robert – Ne, u praksi ne volimo da primamo ovakvu ambalažu.

Teun – Zašto?

Robert – Ovakvo pakovanje nema nikakve ekološke pogodnosti.

Teun – Ali ono je kompostabilno. Da li se ono kompostira ovde?

Robert – Mi bismo kompostirali kompostabilnu ambalažu kada bi ona činila kompost boljim, ali te stvari ne doprinose boljem kompostu.

Teun pokazuje još neke primerke kompostabilne ambalaže.

Robert – To je rađeno s dobrom namerom, ali ne pomaže procesu kompostiranja. Želimo da napravimo kvalitetan kompost koji će pomoći farmerima, ali ova ambalaža ne pomaže.

Teun i Robert izlaze napolje da pogledaju zaostali otpad koji se uklanja iz biomase i koji je pun plastičnih kesa.

Teun – Ako je kompostabilna ambalaža uključena u biološki otpad, hoće li ona završiti ovde kao zaostali otpad?

Maarten – Najveći deo!

Teun – Da li to znači da kompostabilna ambalaža neće biti kompostirana?

Maarten – Najveći deo te ambalaže ne razgrađuje se dovoljno brzo, a ponešto se razgradi na vreme, ali retko. Sav zaostali otpad u procesu spaljuje se.

Scena 5 – Nezavisna organizacija za održivi razvoj

Nakon pozivanja svih postrojenja za industrijsko kompostiranje u Holandiji, ispostavlja se da nijedno ne želi da primi kompostabilnu ambalažu. Postaje nejasno da li ovu ambalažu treba sortirati s biološkim otpadom ili s preostalim otpadom. Zato Teun poziva pi-ara Sanne Janssen iz organizacije za javne informacije Milieu Centraal. Njihova misija je informisanje kupaca sa održivim informacijama, a one su nezavisne, pouzdane i praktične i bez komercijalnog interesa.

Sanne – Zasad, Milieu Centraal savetuje da se bioplastika odbacuje sa zaostalim otpadom i da se ne meša s biootpadom.

Teun – Možda izgleda da je bioplastika kompostabilna jer tako kažu mnoge firme i da se može sortirati s biootpadom. Ali, vi kažete da se to ne radi.

Sanne – To nikako ne treba raditi. Bioplastika treba uvek da se odbaci sa zaostalim otpadom.

Teun – Shvatam za običnu bioplastiku. Ali ja imam bioplastiku sa zvaničnim sertifikatom... slično lišću (logo „seedling“). Da li se ova bioplastika sortira s biootpadom?

Sanne – Ne, kompostabilni proizvodi, kao što su jednokratni pribor za jelo i podmetači, idu sa strujom zaostalog otpada.

Teun – Čak i kada imaju logo?

Sanne – Da, bez obzira koji logo imaju na sebi!

Teun – Ali ovaj logo jeste zvanični evropski sertifikat.

Scena 6 – U industrijskom postrojenju za kompostiranje Attero

Teun – Na ovoj ambalaži postoji lep logo.

Robert – To je logo „Seedling“.

Teun – Ta oznaka znači da je ambalaža kompostabilna u industrijskom postrojenju za kompostiranje. Zašto se onda ne kompostira?

Robert – Naš ciklus kompostiranja u Holandiji jeste 4 nedelje. Ovaj logo navodi da će se ambalaža dezintegrisati za 12 nedelja. Ako bi ciklus trajao 12 nedelja, onda bi trebalo da izgradimo 2 ili 3 puta više postrojenja nego sada. Zato to i ne radimo.

Teun – Da li to znači da bi sve bilo previše skupo?

Robert – Da, onda bi sva prerada biootpada u Holandiji postala mnogo skuplja.

Teun – A račun bi platili građani. Kako je moguće da se ova oznaka ne uklapa u realnost? Pozvaću nadležnu firmu koja izdaje ateste.

Scena 7 – Razgovor sa pi-arom TUV Austrija

Teun razgovara sa Michielom van Gestelom, pi-arom TUV Austrija.

Michiel – Tačno je to što kažete... u stvarnosti postrojenja za kompostiranje rade s kraćim ciklusom, ali mi sertifikujemo kompostabilnost u skladu sa evropskim standardima.

Teun – Ali ta procedura ne odražava stvarnost?

Michiel – Mi sertifikaciju možemo da vršimo samo prema standardu.

Teun – To nije mnogo korisno.

Michiel – Ne mogu dati svoje mišljenje o tome kako to funkcioniše u realnim okolnostima. Mi sertifikaciju možemo da obavimo samo prema evropskim standardima.

Teun – Izgleda kao čista službena realnost, ne zanima ih šta se dešava u stvarnom svetu jer ih jedino interesuje poštovanje zvaničnog standarda.

Scena 8 – Anonimni sagovornik iz firme za proizvodnju ambalaže

Na pitanje Teuna, postavljeno Robertu iz kompostane Attero, da li se radi o obmanjujućoj tvrdnji, jer se „100% kompostabilno“ neće kompostirati, Robert odgovara da je tako. U želji da istraži da li se radi o marketinškom triku, Teun odlučuje da poseti firmu Natureko koja isporučuje kompostabilnu ambalažu, ali oni ne žele da ga prime. Naziva ih telefonom.

Natureko – Pokušali ste s pozivima više puta prošle nedelje i rekli smo vam da ne želimo da saradjemo.

Teun – Radimo program o vašoj ambalaži i mislimo da bi bilo veoma lepo da dobijete šansu da kažete nešto oko toga.

Natureko – Odlučili smo da ne koristimo tu šansu. Ne želimo da saradjemo s vama.

Scena 9 – Razgovor s direktorom medijske kuće

Teun – Još uvek ima nade. Može se dodatno platiti kako bi se ambalaža kompostirala. Mi to i radimo na našem TV kanalu. Naše čaše za kafu izrađene su od vlakana šećerne trske s prevlakom od bioplastike i 100% su kompostabilne.

Direktor – Čaše su kompostabilne, mi ih sortiramo i neko ih sakuplja.

Izlaze napolje da pogledaju otpad i otkrivaju da kompostabilne čaše nisu odgovarajuće sortirane i nalaze se sa zaostalim otpadom. Teun poziva firmu Renewi koja je zadužena za upravljanje otpadom.

Teun – Vi sakupljate naš otpad, ali vidim da su kompostabilne čaše pomešane sa zaostalim otpadom.

Renewi – Tačno!

Teun – To je suludo! Šta se onda dešava s čašama?

Renewi – One se sakupljaju sa zaostalim otpadom i prerađuju kao zaostali otpad i tako pretvaraju u energiju.

Teun – One se spaljuju?

Renewi – Da!

Teun – Mislili smo da se čaše odvojeno prerađuju jer ih mi odvojeno sortiramo. Nismo mislili da ih prerađujete sa zaostalim otpadom.

Renewi – Razumem vaše mišljenje. Ono što vidimo u stvarnom životu jeste ono što je pronađeno na početku i što se ne uklapa uvek sa onim na kraju.

Teun – Zašto nam ranije niste rekli da se ove čaše neće kompostirati?

Renewi – Ne znam šta vam je rečeno ranije, ja nisam bio ovde. Tako vam ne mogu dati razuman odgovor na to pitanje.

Teun – Pričali ste nam bajke da se čaše kompostiraju.

Renewi – Treba puno stvari da bi se dobila tačna informacija.

Teun – Ali, niste nam dali tačnu informaciju. Što je još gore, mi plaćamo da bi se ove čaše odvojeno sakupljale, plaćamo da bi se kompostirale. Vi lažete ljude!

Renewi – Ne bih tako rekao.

Teun – Šta ćete ubuduće raditi s našim čašama?

Renewi – Čaše će se posebno sakupljati i posebno prerađivati.

Teun – Prerađivaće se posebno?

Renewi – Da, poslaćemo ih u deo za reciklažu, kako bismo videli može li se od njih napraviti novi materijal.

Nakon ovog razgovora, Teun obavestava direktora da se njihove kompostabilne čaše spaljuju. Obojica smatraju da su prevareni i osećaju se glupima. Teun rešava da pozove direktora firme Bioodi, Sietsea Stada, koja prodaje ove čaše TV stanicu u kojoj Teun radi.

Scena 10 – Razgovor s firmom koja prodaje čaše TV stanici

Sietse – Mi samo kažemo da se čaše mogu kompostirati, da su

100% kompostabilne. Potrebno je da se uspostavi saradnja u celom sistemu.

Teun – Tako se naše kompostabilne čaše sa oznakom „100% kompostabilne” ne kompostiraju u sadašnjem sistemu?

Sietse – U sadašnjem sistemu... ne!

Teun – Da li ćete promeniti oznaku na „kompostabilno u teoriji, ali ne u praksi”?

Sietse – Možda!

Scena 11 – Razgovor s predsednikom European Bioplastics, F. de Bieom

Teun – Zašto firme ne uklone sa ambalaže izjavu „100% kompostabilno”?

Francois – Nažalost, mi kao federacija nemamo potpunu kontrolu koje se vrste proizvoda izrađuju.

Teun – Ne mislim na izrađene proizvode, već kako se marketinški predstavljaju. Mnogo je atraktivnije reći kupcima da je proizvod kompostabilan. Hoćete li reći svojim članicama da uklone te natpise?

Francois – Najčešće govorimo članicama da ne predstavljaju svoje proizvode kao biološki razgradive ili kompostabilne...

Teun – Da li biste želeli da se natpis „100% kompostabilno” ukloni sa čaša?

Francois – Da, može se ukloniti. Znam da termin „kompostabilno” zvuči dobro u marketingu. Ipak mislim da je bolje da se koristi izjava „CO₂ neutralno, snižen ugljenikov trag”.

Teun – Znači, postoje lažne marketinške izjave za ovu vrstu ambalaže. S jedne strane, pri kupovini ambalaže, a s druge strane, pri prerađivanju ambalaže. Niko o tome ne govori, a mi plaćamo više.

Francois – Mislim da takav marketing nije korektan i s time se slaže i federacija.

Scena 12 – Čaše koje koristi holandska vlada

Teun dobija informaciju da holandska vlada koristi iste čaše za kafu koje koriste i u TV stanicu. Poziva

Industrijska postrojenja u Holandiji ne žele da prime kompostabilnu bioplastiku. Oni žele da proizvedu kvalitetan kompost i ne veruju da će kompostabilni plastični proizvodi poboljšati kvalitet komposta. U praksi se kompostabilna plastika uklanja kako ne bi kontaminirala biootpad koji će se kompostirati. Kada se ukloni, kompostabilna plastika se spaljuje.

vladu i dobija odgovor imejлом. Naime, vlada ima ugovor s firmom Renewi od 2019. Oni prerađuju čaše za kafu u toalet-papir u fabrici papira i ne pretvaraju ih u kompost. Teun poziva fabriku papira gde kažu da oni ne reciklaju ove čaše u toalet-papir. Od firme Renewi Teun dobija odgovor da se ove čaše spaljuju jer su suviše teške za reciklovanje. Nakon toga, Teun obavestava vladu o novostima i dobija odgovor da oni ne žele da reaguju jer je vest suviše nova. Žele da analiziraju situaciju i vide šta će uraditi po tom pitanju.

Scena 13 – U restoranu

Teun se vraća u restoran kod Brendona s početka ove priče.

Teun – Završio sam istraživanje i nemam dobre vesti za tebe. Ova kompostabilna ambalaža se spaljuje i ne kompostira se.

Brendon – Zar baš ništa od toga?

Teun – Baš ništa! Šta ti misliš?

Brendon – To je marketinški trik, ali ja sam ga platio... mnogo više... i to ništa ne vredi. Osećam se prevarenim.

Izvori:

- Barrett, A.: The Composting Fairy Tale, <https://bioplasticsnews.com/2020/02/17/the-composting-fairy-tale/>, Published on demonitor.kro-ncrv.nl; Uitzending terugkijken: Is composteerbaar plastic de oplossing voor ons plastic probleem?
- Barrett, A.: Documentary That Killed Compostable Plastics in the Netherlands; <https://bioplasticsnews.com/2020/03/03/translation-documentary-monitor-compostable-plasticsble-netherlands/>.

Aleksandra Mihajlović